

Σαν «συναχωμένοι» Λαμαρτίνοι

Η γεμάτη προσκόμματα και ανακοπές πορεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας προς την αστική εμπειρία

Γιώργος Αράγης

Αστική εμπειρία και αστική
ιθαγένεια της
νεοελληνικής λογοτεχνίας

Εκδόσεις Σοκόλη, 2001,
σελ. 174, τιμή 12,48 ευρώ

Συναγωγή κειμένων με δύο βασικές αρετές σε σχέση με ομοειδείς εκδόσεις, οι οποίες εΐθισται να αντιμετωπίζονται μάλλον απαξιωτικά ως αναμενόμενο επακόλουθο της γνωστής και ευρέως διαδεδομένης πρακτικής των συγγραφέων να μοιράζονται, σε όλον τον Τύπο, τα δημοσιεύματά τους. Κατ' αρχάς ο ενιαίος χαρα-

κτήρας του βιβλίου, παρ' ότι εκ πρώτης όψεως πρόκειται για δοκίμια που πραγματεύονται επί μέρους θέματα. Και, δεύτερον, το οποίο εν μέρει στηρίζει το πρώτο, το αδημοσίευτο του εγχειρήματος: πλην πέντε παλαιότερων κειμένων, τα υπόλοιπα γράφτηκαν εν όψει της εν λόγω συνάθροισης. Συνολικά 14 δοκίμια, όπου το πρώτο, με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Ο μακρυγιαννισμός στην αφήγηση», δημοσιευμένο στο πρώτο τεύχος του γιαννιώτικου περιοδικού «Δοκιμασία», σηματοδοτεί την πορεία του Γ. Αράγη. Κριτικού που ανήκει σε μια δεύτερη μεταπολεμική

γενιά μελετητών της νεοελληνικής λογοτεχνίας, της οποίας η γραμμή μετώπου άρχισε ήδη να αραιώνει με την πρόωγη αναχώρηση του Κρ. Χουρμούζιάδη και του Σπ. Τσακνιά.

Μάχιμος κριτικός επί σειρά δεκαετιών ο Γ. Αράγης, αν και ποτέ επαγγελματίας, δεν υιοθετεί ούτε εξελληνίζει θεωρητικά σχήματα, προστρέχει ωστόσο σε κλασικούς και μετρο της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, ανιλώντας σκέψεις και μέτρα σύγκρισης. Αντικείμενο του βιβλίου, η γεμάτη προσκόμματα και ανακοπές πορεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας προς την αστική εμπειρία και την αστική ιθαγένεια, όπου και αποφεύγεται η αναφορά στην τελικά επικίνδυνα φορτισμένη ελληνικότητα.

Ορόσημο ο Καρυωτάκης, και ας υποτιμήθηκε από την κριτική, χωρίς αντίστοιχα κα-

θοριστικό μέγεθος στην πεζογραφία.

Ως παραφυάδες ο μελετητής πραγματεύεται ορισμένα θέματα ορολογίας, τα οποία αποδεικνύονται ουσιαστικά για την κριτική αποτίμηση ενός έργου. Όπως η διαφορά μυθιστορίας και μυθιστορήματος, πρωτοπρόσωπης αφήγησης και μονολόγου, αυτοβιογραφικής και μονομερούς αφήγησης. Ενώ κάποια άλλα ζητήματα αναφύονται ως καταβολάδες για περαιτέρω γόνιμους συλλογισμούς. Για παράδειγμα, η άποψη ότι η τέχνη, συν τω χρόνω, δεν βελτιώνεται – ο μεταγενέστερος *Ερωτόκριτος* δεν υπερέρχει της *Οδύσσειας* –, μόνο το πλαίσιο ανάγνωσης μεταβάλλεται. Ή, ακόμη, ότι το όφελος μιας ανάγνωσης εξαρτάται από το βιωματικό υπόστρωμα του αποδέκτη. Επίσης, ο Γ. Αράγης αμφισβητεί την αξία του φιλολο-

γικού σχολιασμού, θεωρώντας ότι δεν συμβάλλει στην κατάδειξη της αισθητικής ενός κειμένου.

Ενα βιβλίο, γραμμένο σε μια συζητητική γλώσσα, που προσκαλεί τον αναγνώστη να διαλογισθεί, κάποτε και να αμφισβητήσει κοινούς τόπους. Όπως, λ.χ., αυτός που εκθειάζει το ταλέντο. Κατά μία διαφορετική οπτική, ένας ταλαντούχος χωρίς καλλιτεχνική ακεραιότητα, η οποία επιτρέπει τη χειραγώγηση της φυσικής ικανότητας και την αποφυγή πληθωριστικής δραστηριότητας, φαίνεται να γεννήθηκε «σαν συναχωμένος», κατά τη διατύπωση του Ντοστογιέφκι με αφορμή τον Λαμαρτίνο, την οποία και υιοθετεί ο Γ. Αράγης για τους ταλαντούχους που τελευταία έχουν εισβάλει στην περιοχή της πεζογραφίας.

ΜΑΡΗ ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΥ